

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/Б/ОК15 -2023
	Екземпляр № 1	Арк. __ / 1

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Державного університету
«Житомирська політехніка»
протокол від 24 травня 2023 р.
№ 8

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ для проведення семінарських занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Макроекономіка»

для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр»
спеціальності 051 «Економіка» освітньої програми «Цифрова економіка»
факультет сфери обслуговування і бізнесу
кафедра фінансів та цифрової економіки

Рекомендовано на засіданні
кафедри фінансів та цифрової
економіки
7 березня 2023р., протокол №4

Розробник: д.е.н., професор кафедри фінансів та цифрової економіки
УЩАПОВСЬКИЙ Юрій

Житомир
2023

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/Б/ОК15 -2023
	Екземпляр № 1	Арк. __ / 2

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Тематичний план курсу «Макроекономіка»	6
Програма курсу «Макроекономіка».....	7
Плани семінарських занять і завдання для самостійної роботи	10
Задачі з курсу «Макроекономіка».....	31
Методи контролю	45
Рекомендована література	46

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/Б/ОК15 -2023
	Екземпляр № 1	Арк. __ / 3

ВСТУП

Проблема вибору економічної стратегії держави загострилася в складних умовах зовнішньої агресії щодо України та викликів сучасного глобалізованого світу. Сучасний період історичного розвитку України вимагає нових і творчих ідей і концепцій, що враховують багатогранність українського соціуму і одночасно скеровані на успішне реформування національної економіки та відповідали національним інтересам українського народу. Для побудови в Україні успішної конкурентоспроможної ринкової економіки та для вибору ефективної економічної політики, яка швидко і адекватно реагує на виклики доби, потрібні ґрунтовні теоретичні знання з макроекономіки.

Макроекономіка є важливою складовою сучасної економічної теорії, що зосереджена на вивченні загальних закономірностей та особливостей взаємодії економічних процесів і вивчає економіку як єдине ціле. Макроекономіка органічно поєднує у собі як формальні моделі і вишукані логічні схеми сучасної неокласики, так і прагматичний методологічний підхід сучасного кейнсіанства.

Макроекономічна діяльність адекватно реагує на поведінку суб'єктів господарювання на мікроекономічному рівні: домогосподарств, підприємств та уряду. Проте помилково сприймати макроекономіку лише як суму окремих мікроекономічних явищ і процесів, оскільки кожна національна економіка є відкритою системою, а на основі принципів системного аналізу цілісність системи є завжди більшою, ніж сума її складових.

Мета курсу «Макроекономіка»: формування системних знань в галузі сучасної макроекономічної теорії та вміння їх практично застосовувати у сфері економічної політики для вирішення повсякденних завдань.

Предмет курсу «Макроекономіка»: способи ефективного функціонування економічної системи у розрізі поведінки основних макроекономічних суб'єктів: домогосподарств, фірм, держави.

Курс «Макроекономіка» сприяє формуванню економічної культури та креативності мислення сучасного економіста.

В основу курсу покладено провідну проблему економічної системи – макроекономічну рівновагу та засоби її забезпечення, оскільки загальна рівновага в економіці є передумовою стійкого економічного зростання, а отже й добробуту громадян.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/Б/ОК15 -2023
	Екземпляр № 1	Арк. __ / 4

Завдання вивчення дисципліни:

- з'ясувати і засвоїти теоретичну основу та складові елементи сучасних моделей макроекономічної рівноваги;
- розкрити причини циклічності економічного розвитку та наслідки порушення макроекономічної рівноваги;
- оволодіти засобами бюджетно-податкової та грошово-кредитної політики в площині державного регулювання економіки;
- розкрити зміст та чинники економічного зростання в площині його основних моделей.

Курс «Макроекономіка» передбачає попереднє ознайомлення студентів з економічною теорією (політичною економією), мікроекономікою, фінансами і кредитом, соціологією, правознавством. Він створює теоретико-методологічне підґрунтя для системного аналізу національної економіки та його втілення в практику економічної політики.

Курс вивчається студентами спеціальності 051 «Економіка» денної і заочної форми навчання протягом одного семестру. Протягом семестру студенти денної форми навчання виконують дві модульні контрольні роботи.

На заочному відділенні для студентів передбачені установчі лекційні заняття, а у період між сесіями – самостійна робота.

В кінці семестру студенти складають іспит.

В результаті вивчення курсу студенти повинні:

1) *вільно оперувати термінами та категоріями*, що визначають зміст курсу макроекономіка

2) *знати та розуміти*:

- базові поняття і закони макроекономіки та механізм функціонування економіки на макроекономічному рівні;
- основні макроекономічні моделі, що описують поведінку макроекономічних суб'єктів і функціонування національної економічної системи;
- моделі макроекономічного зростання;
- цілі та інструменти державного макроекономічного регулювання;

3) *вміти*:

- аналізувати макроекономічні проблеми, уміло застосовуючи основні макроекономічні підходи;
- характеризувати макроекономічні явища і процеси на основі критеріїв соціально-економічної ефективності та окреслювати можливі шляхи вирішення типових макроекономічних проблем;
- використовуючи основні макроекономічні моделі, вирішувати гіпотетичні завдання, відповідати на поставлені питання;

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/Б/ОК15 -2023
	Екземпляр № 1	Арк __ / 5

- вести наукову дискусію з макроекономічної проблематики.

В результаті вивчення дисципліни студенти набувають такі **компетенції**:

- ІК1. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері економіки та у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.
- ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК7. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- ЗК8. Здатність до креативного та критичного мислення.
- ЗК9. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- ЗК12. Здатність свідомо та соціально-відповідально діяти на основі етичних міркувань.
- ФК1. Здатність виявляти закономірності функціонування сучасної економіки на мікро- та макрорівні.
- ФК3. Розуміння основних особливостей провідних наукових шкіл та напрямів економічної науки.
- ФК4. Здатність описувати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних та прикладних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.
- ФК5. Розуміння основних особливостей сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.
- ФК12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.
- ФК13. Здатність визначати сегментацію ринку праці, структуру попиту та пропозиції, зайнятості та безробіття.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/Б/ОК15 -2023
	Екземпляр № 1	Арк __ / 6

Тематичний план курсу «Макроекономіка»

Кредитні модулі	Змістовні модулі	Кількість годин			
		Всього	Лекції	Семінарські	Самостійна робота
1	2	3	4	5	6
№1	Модуль 1				
	Тема 1. Макроекономіка як наука	15	4	4	7
	Тема 2. Макроекономічні показники у системі національних рахунків	15	4	4	7
	Тема 3. Макроекономічна рівновага: класична модель та модель «AD-AS» (сукупний попит – сукупна пропозиція)	15	4	4	7
	Тема 4. Кейнсіанська модель макроекономічної рівноваги. «Кейнсіанський хрест»	15	4	4	7
	<i>Разом змістовий модуль 1</i>	60	16	16	28
№2	Модуль 2				
	Тема 5. Макроекономічна нестабільність: циклічність економічного розвитку	15	4	4	7
	Тема 6. Держава у системі макроекономічного регулювання	15	4	4	7
	Тема 7. Модель «IS-LM». Монетарна та фіскальна політика держави	15	4	4	7
	Тема 8. Економічне зростання	15	4	4	7
	<i>Разом змістовний модуль 2</i>	60	16	16	28
Всього		120	32	32	56

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/Б/ОК15 -2023
	Екземпляр № 1	Арк. __ / 7

ПРОГРАМА КУРСУ «МАКРОЕКОНОМІКА»

Модуль 1

Тема 1. Макроекономіка як наука

Макроекономіка як складова економічної теорії. Національна економіка як об'єкт макроекономіки. Взаємозв'язок мікро- та макроекономічних рішень в економіці. Предмет макроекономіки та її основні функції. Генезис та еволюція макроекономіки як науки. Позитивна і нормативна макроекономіка. Макроекономічний аналіз *ex post* та *ex ante*. Філософія макроекономіки.

Основні методологічні засади макроекономіки. Наукове абстрагування. Індукція та дедукція. Макроекономічне моделювання. Екзогенні та ендогенні змінні у макроекономічних моделях. Періоди часу дії макроекономічних моделей: короткостроковий, середньостроковий, довготривалий. Статичний та динамічний аналіз у мікроекономіці.

Агрегування економічних агентів. Резидентні та нерезидентні інституційні одиниці. Суб'єкти національної економіки (домогосподарства, фірми, держава) та їх функції. Іноземний сектор в економіці. Агрегування ринків. Типи та особливості макроекономічних ринків.

Економічна система та її властивості. Загальносистемні характеристики національної економіки: цілісність, ієрархічність, інтегративність. Особливі характеристики національної економіки: взаємопроникнення підсистем, кооперація між економічними суб'єктами та інститутами, динамічність, стохастичність, відкритість (замкнутість).

Механізми координації між суб'єктами економічної системи: командно-адміністративний та ринковий. Ринок і ринкові відносини як універсальна форма зв'язку елементів національної економіки.

Моделі кругообігу доходів та видатків. Двосекторна модель кругообігу. Споживання і заощадження домогосподарств. Інвестиційні видатки бізнесу. Значення приватних заощаджень в економіці. Заощадження та інвестиції у системі кругообігу. Інвестиції в економіку та вилучення із потоку доходів.

Трисекторна модель кругообігу. Податки, трансферти та державна закупівля товарів і послуг. Сальдо державного бюджету та проблема його збалансованості.

Модель кругообігу відкритої економіки (чотирисекторна модель з урахуванням зарубіжного сектору). Експорт, імпорт та сальдо торгівельного балансу. Імпорт та експорт капіталу.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/Б/ОК15 -2023
	Екземпляр № 1	Арк __ / 8

Тема 2. Макроекономічні показники у системі національних рахунків

Теоретичні основи та принципи побудови системи національних рахунків (СНР).

Показники обсягу національного виробництва. Валовий внутрішній продукт (ВВП) та методи його обчислення за видатками та доходами. Валовий національний продукт (ВНП). Відмінність між ВНП і ВВП. Чистий внутрішній продукт (ЧВП). Національний дохід (НД). Чисті факторні надходження із-за кордону. Особистий дохід (ОД). Безподатковий дохід. Взаємозв'язок між показниками.

Індекс людського розвитку (ІЛР) та методи його обчислення.

Індекси цін та інфляція. Індекс Леспейреса, або індекс споживчих цін (ІСЦ), та методика його обрахунку. Індекс Пааше, або дефлятор ВВП. Індекс Фішера. Номінальний та реальний ВВП.

Вплив інфляції на купівельну спроможність грошей. Поняття базової інфляції. Зв'язок між номінальною ставкою проценту та очікуваною інфляцією: ефект Фішера. Платіжний баланс та валютний курс. Абсолютний та відносний паритет купівельної спроможності.

Показники рівня зайнятості населення. Зайняті та безробітні. Рівень безробіття. Коефіцієнт участі населення у робочій силі. Фрикційне, структурне та циклічне безробіття. Поняття «повної зайнятості» та потенційного ВВП у макроекономіці. Закон Оукена.

Тема 3. Макроекономічна рівновага: класична модель та модель «AD-AS» (сукупний попит – сукупна пропозиція)

Класична модель макроекономічної рівноваги. Взаємодія ринків ресурсів, товарів, грошей та інвестицій. Ринок праці та його рівновага. Ефект реального доходу. Виробнича функція та взаємозамінність факторів. Закон спадної граничної продуктивності. Ринок грошей. Екзогенність пропозиції грошей. Попит на гроші. Ринок товарів: функція попиту і функція пропозиції. Розподіл сукупного попиту на споживання та інвестиції. Ринок заощаджень (інвестицій).

Модель макроекономічної рівноваги «сукупний попит – сукупна пропозиція». Сукупний попит і його складові. Крива сукупного попиту (AD). Причини від ємного нахилу кривої AD. Детермінанти, що впливають на обсяг (величину) сукупного попиту. Нецінові чинники сукупного попиту.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/Б/ОК15 -2023
	Екземпляр № 1	Арк. __ / 9

Переміщення кривої сукупного попиту.

Сукупна пропозиція (AS). Крива довгострокової сукупної пропозиції та її переміщення. Крива короткострокової сукупної пропозиції та її переміщення. Теорії кривої короткострокової сукупної пропозиції. Чинники сукупної пропозиції у короткостроковому періоді. Нецінові чинники сукупної пропозиції. Переміщення кривої сукупної пропозиції.

Рівновага сукупних попиту і пропозиції. Зрушення сукупного попиту і сукупної пропозиції. Наукові аргументи щодо можливостей макроекономічної рівноваги за умов повної та неповної зайнятості. Стагфляція. «Перегрівання економіки». Ефект храповика.

Тема 4. Кейнсіанська модель макроекономічної рівноваги. «Кейнсіанський хрест»

Споживання і заощадження у кейнсіанській моделі. Функція споживання і функція заощадження. Гранична схильність до споживання (MPC). Гранична схильність до заощаджень (MPS). Середня схильність до споживання (APC). Поточна вартість майбутнього доходу. Дисконтування.

Чинники споживання і заощадження, не пов'язані з поточними доходами. Вибір активу заощадження та види заощаджень. Кейнсіанська функція споживання. Гіпотеза життєвого циклу. Гіпотеза постійного доходу.

Сукупні видатки та їх компоненти. Рівноважний рівень національного виробництва. Метод визначення рівноважного ВВП «видатки–обсяг національного виробництва». Заплановані та фактичні видатки. Метод рівноважного ВВП «витікання–ін'єкції». Запаси та економічна рівновага у короткостроковому періоді.

Зміна сукупних видатків та рівноважний ВВП. Ефект мультиплікатора. Мультиплікатор видатків. Автономні та похідні інвестиції. Ефект акселератора. Вплив державного сектору на рівноважний ВВП. Мультиплікатор збалансованого бюджету. Вплив зовнішньої торгівлі на рівноважний ВВП. Загальний мультиплікатор видатків.

Економічна рівновага у довгостроковому періоді та механізм її досягнення. Інфляційний та рецесійний розриви. Парадокс ошадливості.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/Б/ОК15 -2023
	Екземпляр № 1	Арк. __ / 10

Модуль 2

Тема 5. Макроекономічна нестабільність: циклічність економічного розвитку

Циклічність розвитку економічної системи. Класичні та сучасний економічні цикли. Основні фази ділового циклу та їхня характеристика. Види економічних циклів за тривалістю. Екстернальні та інтернальні причини економічних коливань.

Теорії циклічного розвитку та їх класифікація. Теорії зовнішніх факторів В. С. Джевонса. Монетарна теорія Р. Хоутрі. Теорії перенагромадження капіталу М. І. Туган-Барановського та А. Афталюна. Кейнсіанські та некейнсіанські теорії циклу. Неокласичні теорії циклічного розвитку. Психологічні теорії циклічного розвитку.

Теорія реального ділового циклу. Критика теорії РЕЦ. Стохастичні теорії циклів. Безробіття та інфляція як основні наслідки порушення макроекономічної рівноваги.

Соціально-економічні втрати від безробіття. Ринок праці. Механізм функціонування ринку праці. Чинники, що впливають на безробіття. Коефіцієнт звільнення і коефіцієнт працевлаштування. Державна політика зниження природної природної норми безробіття. Ринок праці, зайнятість та безробіття в економіці України.

Соціально-економічні наслідки інфляції. Вимірювання рівня інфляції. Збалансована та незбалансована інфляція. Інфляція попиту та інфляція пропозиції. Взаємозв'язок інфляції та процентних ставок Інфляція і заробітна плата. Взаємозв'язок інфляції та безробіття. Крива А. Філіпса. Суперечності та критика кривої А. Філіпса.

Адаптація економічної системи до циклічних коливань. Антициклічне регулювання економіки. Антиінфляційна політика держави та політика у галузі зайнятості.

Тема 6. Держава у системі макроекономічного регулювання

Проблема регулювання економічного процесу. Основні історичні етапи розвитку теорії регулювання економіки. Механізм саморегуляції ринкової економіки. Недоліки ринкової саморегуляції економічної системи. Об'єктивна необхідність державного регулювання економіки. Межі державного втручання в економіку. Теорія суспільного вибору.

Держава як компонент національної економіки та суб'єкт

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/Б/ОК15 -2023
	Екземпляр № 1	Арк. __ / 11

господарювання. Роль і функції держави у сучасній ринковій економіці: забезпечення правової бази, захист конкуренції, перерозподіл доходу і багатства, коригування розподілу ресурсів, стабілізація економіки, забезпечення економічного зростання.

Державне регулювання економіки (ДРЕ), його сутність, цілі та функції. Державне регулювання економіки і економічна політика. Об'єкти та суб'єкти державного регулювання економіки. Система органів державного регулювання економіки. Інституційні основи діяльності держави.

Модель прийняття економічних рішень Яна Тінбергена. Обґрунтування та принципи визначення цілей економічної політики. Система методів (інструментів) економічної політики. Ефективність економічної політики. Закон А. Вагнера. Економічна ефективність господарської системи. Оптимум В. Парето.

Тема 7. Модель «IS-LM». Монетарна та фіскальна політика держави

Модель макроекономічної рівноваги «IS-LM» як теоретична основа економічної політики. Товарний ринок і крива IS. Ринок грошей і крива LM. Складові моделі «IS-LM».

Теоретичні основи, мета та інструменти грошово-кредитної (монетарної) політики. Пропозиція грошей. Кейнсіанська та монетаристська концепції грошової політики. Мультиплікатор грошової бази.

Центральний банк та його місце у національній економіці. Грошова емісія та її функції. Особливості застосування засобів (інструментів) грошово-кредитної політики. Операції на відкритому ринку. Зміна облікової ставки (ставки дисконту). Зміна обов'язкових мінімальних резервів для комерційних банків. Політика «дорогих» і «дешевих» грошей. Кількісні обмеження кредитування.

Передавальний механізм та ефективність монетарної політики. Монетарна політика Національного банку України. Державне регулювання валютних операцій та кредитно-розрахункових відносин.

Теоретичні основи, мета та інструменти бюджетно-податкової (фіскальної) політики. Державний бюджет. Функції державного бюджету. Доходи та видатки державного бюджету. Проблеми збалансованості бюджету: бюджетний дефіцит та державний борг.

Податкова система. Функції податків. Принципи справедливого і ефективного оподаткування. Крива Лафера. Класифікація податків. Структура податкових надходжень до бюджету. Дискреційна фіскальна політика.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/Б/ОК15 -2023
	Екземпляр № 1	Арк. __ / 12

Недискреційна фіскальна політика. Ефект витіснення.

Стабілізаційна політика як поєднання фіскальних та монетарних інструментів.

Тема 8. Економічне зростання

Зміст, фактори й типи економічного зростання. Показники факторів економічного зростання. Крива виробничих можливостей. Економічний розвиток та його рівень.

Кейнсіанські моделі економічного зростання. Загальна характеристика та передумови моделі економічного зростання Є. Домара. Роль інвестицій в забезпеченні економічного зростання. Вдосконалена модель економічного зростання Р. Харроода. Зайнятість робочої сили та економічне зростання. Головні особливості моделі Домара-Харроода. «Гарантований» та «природний» темпи економічного зростання.

Неокласична модель економічного зростання Р. Солоу. Вихідні основи моделі Р. Солоу. Виробнича функція Кобба-Дугласа. Нагромадження капіталу. Фактори капіталоозброєності праці. Стаціонарний обсяг капіталу та економічне зростання. Рівень заощаджень. Золоте правило обсягу капіталу. Переваги та недоліки моделі Р. Солоу.

Народонаселення та економічне зростання. Стаціонарний стан економіки зі зростанням населення. Вплив НТП на економічне зростання. Стаціонарний стан з урахуванням НТП. Обрахунок внеску факторів в економічне зростання.

Проблеми економічного зростання в Україні.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/Б/ОК15 -2023
	Екземпляр № 1	Арк. __ / 13

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ І ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тема 1. Макроекономіка як наука

1. Предмет, об'єкт макроекономіки та її основні функції.
2. Методологічні засади макроекономіки. Моделювання.
3. Основні агреговані суб'єкти національної економіки та їх функції.
4. Економічна система та її властивості.
5. Механізми координації між суб'єктами економічної системи.
6. Двосекторна модель кругообігу доходів та видатків.
7. Трьохсекторна модель кругообігу.
8. Модель кругообігу відкритої економіки.

Література

Основна:

1. Макроекономіка: базовий курс [Електронний ресурс]: навч. посіб. / [проф. І.Й. Малий, проф. І.Ф.Радіонова, доц. Т.Ф.Куценко, доц. Н.Ф. Федірко та ін.] – К.: КНЕУ, 2016. – С. 9-19.
2. *Макаренко М.І.* Макроекономіка: підручник / М.І. Макаренко, Т.О. Семененко, Ю.М. Петрушенко. – 2-е вид., переробл., – Суми: Сумський державний університет, 2021. – С. 8-27.
3. *Козакова О.М.* Макроекономіка: підручник / О.М. козакова, Е.М. Забарна. – Херсон: Олді-плюс, 2018. – С. 10-47.

Додаткова:

1. *Базилевич В. Д., Базилевич К. С., Баластрик Л. О.* Макроекономіка: Підручник / За ред. В. Д. Базилевича. – К.: Знання, 2007. – С.13-38; 39-56.
2. *Панчишин С.* Макроекономіка: Навч. посібник. Вид. 2-ге, стереотипне – К., Либідь, 2002. – С.9-48.
3. *Савченко А. Г.* Макроекономіка: Підручник. – К.: КНЕУ, 2005. – С. 11-32; 268-270; 366-367.
4. *Гронтковська Г. Е., Косік А. Ф.* Макроекономіка. Навч. посібник – К.: Центр учбової літератури, 2010. – С.13-33; 78-85.
5. *Дорнбуш Рудігер, Фішер Стенлі* Макроекономіка / пер. з англ. В. Мусієнко, та В. Овсієнко. – К.: Основи, 1996. – С.13-18.
6. Економічна теорія: Підручник / За ред. В. М. Тарасевича. – Київ: Центр

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/Б/ОК15 -2023
	Екземпляр № 1	Арк. __ / 14

навчальної літератури, 2009. – Гл. 12.

7. *Панчишин С.* Макроекономіка: Тести і задачі. – К.: Либідь, 2002. – С. 6-15.

Завдання для самостійної роботи

1.1. Які спільні проблеми об'єднують макроекономіку та мікроекономіку? Де пролягає межа, що виокремлює предмет макроекономіки від предмету мікроекономіки? Чому вчені вважають, що поділ на мікро- та макроекономіку є певною мірою умовним?

1.2. Розкрийте цілісність, ієрархічність та інтегративність як основні загальносистемні властивості національної економіки. Чому названі властивості характеризують будь яку систему: штучну чи природну? Назвіть властивості, що притаманні власне економічним системам та розкрийте їхню сутність.

1.3. Зробіть порівняльну характеристику двох механізмів координації між суб'єктами економічної системи: ринкового та командно-адміністративного. Результат оформіть у вигляді таблиці.

1.4. У чому полягає відмінність між відкритою та закритою економіками? За якими показникам можливо охарактеризувати рівень відкритості економіки?

1.5. Серед переліку теорій та проблем, назвіть ті, які вивчає: а) лише макроекономіка; б) тільки мікроекономіка; в) вивчають обидві науки.

1) Теорію безробіття; 2) теорію монополістичної конкуренції; 3) теорію інфляції; 4) довготривалі тенденції розвитку економіки; 5) теорію світової економіки; 6) теорію грошей; 7) поведінку споживача; 8) поведінку виробника; 9) проблему загальної економічної рівноваги; 10) теорію економічного зростання; 11) теорію економічного циклу; 12) теорію олігополії; 13) теорію досконалої конкуренції; 14) теорію недосконалої конкуренції; 15) теорію попиту і пропозиції праці; 16) проблеми валютного курсу; 17) проблему фінансування дефіциту державного бюджету; 18) короткотермінові коливання економіки; 19) проблеми цінової дискримінації.

1.6. Серед перелічених змінних, назвіть ті, які є: а) екзогенними; б) ендогенними.

1) облікова ставка відсотку; 2) державна закупівля товарів і послуг; 3) державний борг; 4) чистий експорт; 5) дефіцит державного бюджету; 6) заощадження; 7) курс облігацій; 8) мінімум заробітної плати; 9) попит на гроші; 10) норма обов'язкових резервів; 11) інвестиційні видатки; 12) норма

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/Б/ОК15 -2023
	Екземпляр № 1	Арк. __ / 15

амортизації; 13) обсяг експорту; 14) ставки оподаткування; 15) грошова маса; 16) трансфертні платежі; 17) споживчі видатки; 18) ринкова ставка відсотку; 19) обсяг імпорту; 20) рівень безробіття; 21) податкові надходження.

1.7. На основі прикладів розкрийте взаємозв'язок між макроекономікою і економічною політикою.

1.8. Чому науковці в макроекономічних дослідженнях змушені широко використовувати моделювання для верифікації гіпотез? Чим відрізняються наукові дослідження економіста від досліджень, наприклад, біолога чи хіміка?

Теми рефератів

1. Агреговані сектори та ринки в макроекономіці.
2. Кейнсіанство, посткейнсіанство та некейнсіанство як школи макроекономічного аналізу.
3. Макроекономічний аналіз у науково-дослідних програмах монетаризму та сучасної неокласики.
4. Правило рівності вилучень та ін'єкцій в моделях кругообороту.
5. Адміністративний та ринковий механізми координації в ринковій системі.
6. Динамічність та стохастичність економічної системи.

Тема 2. Макроекономічні показники у системі національних рахунків

1. Валовий внутрішній продукт (ВВП). Методи обчислення ВВП за доходами та видатками.
2. Валовий національний продукт (ВНП). Чистий внутрішній продукт (ЧВП). Національний доход (НД). Доход в особистому розпорядженні.
3. Індекс споживчих цін (ІСЦ). Дефлятор ВВП. Індекс Фішера. Номінальний і реальний ВВП.
4. Показники рівня зайнятості. Повна зайнятість. Безробіття та його види.

Література

Основна:

1. Макроекономіка: базовий курс [Електронний ресурс]: навч. посіб. / [проф. І.Й. Малий, проф. І.Ф.Радіонова, доц. Т.Ф.Куценко, доц. Н.Ф. Федірко та ін.] – К.: КНЕУ, 2016. – С. 20-41.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/Б/ОК15 -2023
	Екземпляр № 1	Арк. __ / 16

2. *Макаренко М.І.* Макроекономіка: підручник / М.І. Макаренко, Т.О. Семененко, Ю.М. Петрушенко. – 2-е вид., переробл., – Суми: Сумський державний університет, 2021. – С. 28-47.

3. *Козакова О.М.* Макроекономіка: підручник / О.М. козакова, Е.М. Забарна. – Херсон: Олді-плюс, 2018. – С. 48-84.

Додаткова:

1. *Базилевич В. Д., Базилевич К. С., Баластрик Л. О.* Макроекономіка: Підручник / За ред. В. Д. Базилевича. – К.: Знання, 2007. – С.57-107; 287-294.

2. *Панчишин С.* Макроекономіка: Навч. посібник. Вид. 2-ге, стереотипне – К., Либідь, 2002. – С.49-74.

3. *Савченко А. Г.* Макроекономіка: Підручник. – К.: КНЕУ, 2005. – С. 33-63; 64-69; 139-160.

4. *Гронтовська Г. Е., Косік А. Ф.* Макроекономіка. Навч. посібник – К.: Центр учбової літератури, 2010. – С.52-77.

5. *Дорнбуш Рудігер, Фішер Стенлі* Макроекономіка / пер. з англ. В. Мусієнко, та В. Овсієнко. – К.: Основи, 1996. – С.42-70.

6. Економічна теорія: Підручник / За ред. В. М. Тарасевича. – Київ: Центр навчальної літератури, 2009. – Гл. 14-15.

7. *Панчишин С.* Макроекономіка: Тести і задачі. – К.: Либідь, 2002. – С.16-27.

Завдання для самостійної роботи

2.1. Розкрийте поняття «інституційна одиниця» та основні принципи побудови системи національних рахунків (СНР). Назвіть основні макроекономічні показники, що розраховуються у СНР.

2.2. У чому полягає відмінність між валовим внутрішнім продуктом (ВВП) та валовим національним продуктом (ВНП)? Якщо резиденти даної країни заробляють закордоном більше, ніж іноземці заробляють у цій країні, то який показник вищий: ВНП чи ВВП?

2.3. Що таке індекс людського розвитку (ІЛР) та за якими принципами він обраховується?

2.4. Наведіть приклад і розкрийте взаємозв'язок між трьома основними індексами цін: дефлятором, індексом споживчих цін та індексом цін виробника.

2.5. Яка різниця для обрахунку національного доходу між: а) вашим рішенням придбати українські меблі, а не польські? б) вашим рішенням

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/Б/ОК15 -2023
	Екземпляр № 1	Арк. __ / 17

оплатити працю вашої дружини (чоловіка) як найманої особи, і тим, що вона (він) будуть виконувати роботу задарма? в) фірмою, що купує автомобіль для службового користування, і фірмою, яка збільшує винагороду працівнику щоб він придбав собі автомобіль?

Теми рефератів

1. Індекс людського розвитку (ІЛР) та методика його обчислення.
2. Порівняльний аналіз балансів народного господарства (БНГ) та системи національних рахунків (СНР).
3. Історія становлення системи національних рахунків.
4. Макроекономічні показники потоків запасів та економічної кон'юнктури.
5. Національне багатство та його складові елементи.
6. Індекс економічної свободи (ІЕС) та рівень глобалізації (РГ) як нові макроекономічні показники.

Тема 3. Макроекономічна рівновага: Класична модель та модель «AD-AS» (сукупний попит– сукупна пропозиція)

1. Класична модель макроекономічної рівноваги. Ринок праці та його рівновага. Класична виробнича функція.
2. Ринок грошей в класичній моделі. Екзогенність пропозиції грошей.
3. Класичний ринок товарів: функція попиту і функція пропозиції. Споживання та інвестиції.
4. Рівновага у моделі «AD-AS» у короткотерміновому і довготривалому періодах. Ефект храповика.

Література

Основна:

1. Макроекономіка: базовий курс [Електронний ресурс]: навч. посіб. / [проф. І.Й. Малий, проф. І.Ф.Радіонова, доц. Т.Ф.Куценко, доц. Н.Ф. Федірко та ін.] – К.: КНЕУ, 2016. – С. 42-91.
2. Макаренко М.І. Макроекономіка: підручник / М.І. Макаренко, Т.О. Семененко, Ю.М. Петрушенко. – 2-е вид., переробл., – Суми: Сумський державний університет, 2021. – С. 48-106.
3. Козакова О.М. Макроекономіка: підручник / О.М. козакова, Е.М.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/Б/ОК15 -2023
	Екземпляр № 1	Арк. __ / 18

Забарна. – Херсон: Олді-плюс, 2018. – С. 85-148.

Додаткова:

1. *Базилевич В. Д., Базилевич К. С., Баластрик Л. О.* Макроекономіка: Підручник /За ред. В. Д. Базилевича. – К.: Знання, 2007. – С.108-142; 212-217; 245-251; 295-304.
2. *Панчишин С.* Макроекономіка: Навч. посібник. Вид. 2-ге, стереотипне – К., Либідь, 2002. – С. 75-97; 182-202; 253-279; 290-295.
3. *Родіонова І. Ф.* Макроекономіка та економічна політика: Підручник. – К.: Таксон, 1996. – С. 8-27.
4. *Савченко А. Г.* Макроекономіка: Підручник. – К.: КНЕУ, 2005. – С. 64-138.
5. *Гронтковська Г. Е., Косік А. Ф.* Макроекономіка. Навч. посібник – К.: Центр учбової літератури, 2010. – С.496-534.
6. *Дорнбуш Рудігер, Фішер Стенлі* Макроекономіка / пер. з англ. В. Мусієнко, та В. Овсієнко. – К.: Основи, 1996. – С.219-256.
7. *Панчишин С.* Макроекономіка: Тести і задачі. – К.: Либідь, 2002.– С.28-38; 82-92.

Завдання для самостійної роботи

3.1. Сформулюйте і розкрийте основні принципи, на яких ґрунтувався підхід класиків до макроекономічної рівноваги.

3.2. Поясніть, чим визначаються виробничі можливості економіки? Який закон визначає об'єктивну межу кількісного зростання одного із факторів виробництва в умовах їхньої взаємозамінності у класичній моделі макроекономічної рівноваги?

3.3. Поєднання яких компонентів забезпечує макроекономічний оптимум у класичній моделі?

3.4. Розкрийте роль ринку грошей у забезпеченні макроекономічної рівноваги.

3.5. Розкрийте роль ставки відсотку на ринку заощаджень (інвестицій).

3.6. Назвіть головні інструменти макроекономічного саморегулювання згідно класичної моделі.

Теми рефератів

1. «Економічна таблиця» Франсуа Кене як макроекономічне моделювання.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/Б/ОК15 -2023
	Екземпляр № 1	Арк. __ / 19

2. Мікроекономічні основи макроекономіки.
3. Інструменти ринкової саморегуляції та загальна рівновага в економіці.
4. Зміст та механізм дії закону граничної продуктивності факторів.
5. Класична модель загальної рівноваги в економіці і монетаризм.
6. Основні постулати класичної моделі макроекономічної рівноваги і сучасність.
7. Макроекономічний оптимум у класичній моделі.

Тема 4. Кейнсіанська модель макроекономічної рівноваги. «Кейнсіанський хрест»

1. Кейнсіанська модель макроекономічної рівноваги. Граничні схильності до споживання (MPC) та до заощаджень (MPS).
2. Моделі поведінки споживача. Кейнсіанська функція споживання. Теорія життєвого циклу.
3. Інвестиційні видатки. Інвестиції у товарні запаси та в основний капітал.
4. Метод визначення рівноважного ВВП «сукупні видатки–обсяг національного виробництва».
5. Метод рівноважного ВВП «вилучення–ін’єкції».
6. Ефект акселератора та ефект мультиплікатора.
7. Вплив зовнішньої торгівлі та державного сектору на рівноважний ВВП.
8. Макроекономічна рівновага у довгостроковому періоді. Рецесійний та інфляційний розриви. Парадокс ощадливості.

Література

Основна:

1. Макроекономіка: базовий курс [Електронний ресурс]: навч. посіб. / [проф. І.Й. Малий, проф. І.Ф.Радіонова, доц. Т.Ф.Куценко, доц. Н.Ф. Федірко та ін.] – К.: КНЕУ, 2016. – С. 103-148.
2. *Макаренко М.І.* Макроекономіка: підручник / М.І. Макаренко, Т.О. Семененко, Ю.М. Петрушенко. – 2-е вид., переробл., – Суми: Сумський державний університет, 2021. – С. 131-201.
3. *Козакова О.М.* Макроекономіка: підручник / О.М. козакова, Е.М. Забарна. – Херсон: Олді-плюс, 2018. – С. 85-106.

Додаткова:

1. *Базилевич В. Д., Базилевич К. С., Баластрик Л. О.* Макроекономіка:

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/Б/ОК15 -2023
	Екземпляр № 1	Арк. __ / 20

Підручник /За ред. В. Д. Базилевича. – К.: Знання, 2007.– С.143-211.

2. *Панчишин С.* Макроекономіка: Навч. посібник. Вид. 2-ге, стереотипне – К., Либідь, 2002. – С. 98-140; 221-252.

3. *Родіонова І. Ф.* Макроекономіка та економічна політика: Підручник. – К.: Таксон, 1996. – С. 28-39.

4. *Савченко А. Г.* Макроекономіка: Підручник. – К.: КНЕУ, 2005. – С. 168-238.

5. *Гронтовська Г. Е., Косік А. Ф.* Макроекономіка. Навч. посібник – К.: Центр учбової літератури, 2010. – С.101-261.

6. *Дорнбуш Рудігер, Фішер Стенлі* Макроекономіка / пер. з англ. В. Мусієнко, та В. Овсієнко. – К.: Основи, 1996. – С. 257-336.

7. *Панчишин С.* Макроекономіка: Тести і задачі. – К.: Либідь, 2002. – С. 39-49; 71-81.

Завдання для самостійної роботи

4.1. У чому сутність «Кейнсіанського хреста» як моделі пояснення макроекономічної рівноваги на товарному ринку?

4.2. Поясніть, чим відрізняються APC і MPC? Чому сума MPC і MPS дорівнює одиниці?

4.3. Побудуйте графік моделі «видатки – обсяг виробництва» та поясніть на ньому роль незапланованих інвестицій у товарні запаси за умови, коли фактичні сукупні видатки менші, ніж ВВП.

4.4. У якому співвідношенні перебувають фактичний і рівноважний ВВП, коли заплановані інвестиції менші від заощаджень, а фактичні інвестиції їм дорівнюють?

4.5. Чи вірно, що за допомогою «Кейнсіанського хреста» пояснюють механізм інфляції попиту, а модель «AD–AS» потрібна для аналізу інфляції видатків?

4.6. Яку роль відіграють державні податки та видатки у зміні макроекономічної рівноваги?

4.7. Що має зробити уряд для подолання інфляційного розриву у економіці:

- а) зменшити видатки і податки;
- б) збільшити видатки і зменшити податки;
- в) збільшити видатки і податки;
- г) зменшити видатки та підвищити податки?

Обґрунтуйте дії уряду.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/Б/ОК15 -2023
	Екземпляр № 1	Арк. __ / 21

Теми рефератів

1. Кейнсіанська теорія споживання.
2. «Загадка» Саймона Кузнеця.
3. Моделі споживчої поведінки в сучасній економічній науці.
4. Взаємозв'язок між моделями «Кейнсіанський хрест» і «AD-AS» у короткотривалому і довготривалому періодах.

Тема 5. Макроекономічна нестабільність: циклічність економічного розвитку

1. Економічний цикл, фази циклу та їх характеристика.
2. Теорії циклічного розвитку та їх класифікація. Види економічних циклів за тривалістю.
3. Теорія реального економічного циклу (РЕЦ). Основні наслідки порушення макроекономічної рівноваги.
4. Ринок праці. Соціально-економічні втрати від безробіття. Закон Оукена.
5. Соціально-економічні наслідки інфляції. Інфляція попиту та інфляція пропозиції.
6. Взаємозв'язок інфляції та безробіття. Крива А. Філіпса.
7. Антициклічне регулювання економіки. Боротьба з інфляцією та безробіттям.

Література

Основна:

1. Макроекономіка: базовий курс [Електронний ресурс]: навч. посіб. / [проф. І.Й. Малий, проф. І.Ф.Радіонова, доц. Т.Ф.Куценко, доц. Н.Ф. Федірко та ін.] – К.: КНЕУ, 2016. – С. 42-48; 92-102; 149-158; 181-184.
2. Макаренко М.І. Макроекономіка: підручник / М.І. Макаренко, Т.О. Семененко, Ю.М. Петрушенко. – 2-е вид., переробл., – Суми: Сумський державний університет, 2021. – С. 48-68; 107-130.
3. Козакова О.М. Макроекономіка: підручник / О.М. козакова, Е.М. Забарна. – Херсон: Олді-плюс, 2018. – С. 165-203; 219-231.

Додаткова:

1. Базилевич В. Д., Базилевич К. С., Баластрик Л. О. Макроекономіка:

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/Б/ОК15 -2023
	Екземпляр № 1	Арк. __ / 22

Підручник /За ред. В. Д. Базилевича. – К.: Знання, 2007. – С.337-395; 396-462.

2. *Панчишин С.* Макроекономіка: Навч. посібник. Вид. 2-ге, стереотипне – К., Либідь, 2002. – С. 296-328; С.329-365.

3. *Родіонова І. Ф.* Макроекономіка та економічна політика: Підручник. – К.: Таксон, 1996. – С. 87-138.

4. *Гронтковська Г. Е., Косік А. Ф.* Макроекономіка. Навч. посібник – К.: Центр учбової літератури, 2010. – С. 262-290; 291-322.

5. *Дорнбуш Рудігер, Фішер Стенлі* Макроекономіка / пер. з англ. В. Мусієнко, та В. Овсієнко. – К.: Основи, 1996. – С. 495-570.

6. *Панчишин С.* Макроекономіка: Тести і задачі. – К.: Либідь, 2002. – С. 93-102; 103-112.

Завдання для самостійної роботи

5.1. Чи вплинув перехід від індустріальної до інформаційної доби на якісні характеристики класичного економічного циклу та на зміну періодичності його спадів та піднесенень?

5.2. Які з нижчеперелічених процесів належать до фази спаду, а які до фази піднесення:

- а) скорочення обсягів роздрібної продажі;
- б) зростання товарно-матеріальних запасів фірм;
- в) зростання приватних інвестицій;
- г) скорочення прибутків;
- г) зростання заощаджень;
- д) зростання податкових надходжень;
- е) зростання рівня цін;
- є) падіння курсу акцій;
- ж) зростання безробіття?

Відповіді обґрунтуйте.

5.3. Які з перерахованих явищ належать до неокласичного, а які до кейнсіанського тлумачення інфляції:

- а) знижено рівень оподаткування;
- б) домовленість про індексацію зарплати між профспілками і роботодавцями;
- в) збільшено норму банківських резервів комерційних банків;
- г) запропоновано продати облігації державного боргу?

5.4. Крива Філіпса передбачає, що коли безробіття високе, то інфляція низька і навпаки. Отже, чи можливо стверджувати, що в економіці може

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/Б/ОК15 -2023
	Екземпляр № 1	Арк. __ / 23

спостерігатися або висока інфляція, або високе безробіття, але вони ніколи не можуть спостерігатися одночасно?

5.5. Чи можна стверджувати, що до цієї пори допоки ми не заперечуємо високу інфляцію, ми можемо досягти такого низького рівня безробіття, якого тільки забажаємо? Для цього тільки слід збільшити попит на товари і послуги, наприклад, засобами його державного стимулювання?

5.6. Перша група дослідників стверджує, що інфляцію можна знизити у довгостроковому плані і без зростання безробіття, а тому слід звести інфляцію до нуля. Друга група дослідників стверджує, що коли темпи інфляції зберігаються постійними, наприклад на рівні 3-4% , то до цього слід прагнути. До якої групи дослідників ви б пристали? Наведіть власні аргументи щодо довгострокових цілей економічної політики для зниження інфляції і безробіття.

5.7. Розглянемо економіку, де не існує різниці між минулою і сподіваною інфляцією ($\pi = \pi-1$). Економіка зазнає несприятливого шоку пропозиції, тому рівняння кривої сукупної пропозиції, що враховує x (параметр одноразового шоку), набуде такого вигляду:

$$\pi = \pi-1 + \lambda(Y - Y^*) + x$$

Проілюструйте: реакцію економіки на такий одноразовий шок, враховуючи, що величина x – додатна впродовж дії цього шоку.

Теми рефератів

- 1.Сучасна та класична теорії економічного циклу: порівняльна характеристика.
2. Концепція економічного циклу Фрідріха фон Гаєка.
3. Концепція циклічних коливань Михайла Туган-Барановського.
4. Неокласична модель реального економічного циклу (РЕЦ) та її критика.
5. Сучасні кейнсіанські моделі циклічних коливань.
6. Інструменти антициклічного регулювання економіки в сучасній Україні.

Тема 6. Держава у системі макроекономічного регулювання

- 1.Сутність і об'єктивна необхідність державного регулювання економіки, його цілі, функції та межі.
- 2.Теорія суспільного вибору.
- 3.Роль і функції держави у сучасній ринковій економіці.
- 4.Модель прийняття економічних рішень Яна Тінбергена.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/Б/ОК15 -2023
	Екземпляр № 1	Арк. __ / 24

5.Ефективність економічної політики. Закон А. Вагнера.

6.Економічна ефективність господарської системи. Оптимум В. Парето

Література

Основна:

1. Макроекономіка: базовий курс [Електронний ресурс]: навч. посіб. / [проф. І.Й. Малий, проф. І.Ф.Радіонова, доц. Т.Ф.Куценко, доц.. Н.Ф. Федірко та ін.] – К.: КНЕУ, 2016. – С. 149-218.

2. *Макаренко М.І.* Макроекономіка: підручник / М.І. Макаренко, Т.О. Семененко, Ю.М. Петрушенко. – 2-е вид., переробл., – Суми: Сумський державний університет, 2021. – С. 236-279.

3. *Козакова О.М.* Макроекономіка: підручник / О.М. козакова, Е.М. Забарна. – Херсон: Олді-плюс, 2018. – С. 232-283.

Додаткова:

1. *Базилевич В. Д., Базилевич К. С., Баластрик Л. О.* Макроекономіка: Підручник /За ред. В. Д. Базилевича. – К.: Знання, 2007.– С. 497-540.

2. *Панчишин С.* Макроекономіка: Навч. посібник. Вид. 2-ге, стереотипне – К., Либідь, 2002. – С, 41-43; 237-240.

3. *Родіонова І. Ф.* Макроекономіка та економічна політика: Підручник. – К.: Таксон, 1996. – С. 139-158.

4. *Савченко А. Г.* Макроекономіка: Підручник. – К.: КНЕУ, 2005. – С. 268-290.

5. *Гронтковська Г. Е., Косік А. Ф.* Макроекономіка. Навч. посібник – К.: Центр учбової літератури, 2010. – С. 156-177.

6. *Дорнбуш Рудігер, Фішер Стенлі* Макроекономіка / пер. з англ. В. Мусієнко, та В. Овсієнко. – К.: Основи, 1996. – С. 604-605; 705.

7. *Панчишин С.* Макроекономіка: Тести і задачі. – К.: Либідь, 2002. – С. 113-134; 158-168.

Завдання для самостійної роботи

6.1. Чому на гривню, яку витрачає уряд, суспільство отримує, як правило, менше продукції і послуг, ніж на гривню, витрачену приватним підприємством? У чому приховуються глибинні причини такого стану речей?

6.2. Розкрийте основні властивості суспільних (громадських) благ. Якими засобами уряд намагається забезпечити соціум суспільними благами? Які з нижчеперелічених благ мають бути забезпечені за допомогою ринкового

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/Б/ОК15 -2023
	Екземпляр № 1	Арк. __ / 25

механізму, а до виробництва яких має долучитися держава: 1) мости; 2) автостоянки; 3) медичне обслуговування; 4) житло; 5) контроль над повітряним транспортом; 6) хліб; 7) бібліотеки; 8) освітні послуги? Відповіді обґрунтуйте.

6.3. Порівняйте вплив трансфертних платежів та вплив державної закупівлі товарів і послуг на зростання урядових видатків в економіці. Чому важливо розмежовувати названі впливи?

6.4. У чому полягає відмінність між регресивним, прогресивним і пропорційним оподаткуванням? Який характер оподаткування використано в податковій системі України?

6.5. Які аргументи наводять прихильники теорії суспільного вибору, пояснюючи фіаско держави? Що таке внутрішній та зовнішній лаги в економічних діях уряду?

6.6. Чим відрізняються взаємозалежні, взаємодоповнюючі та нейтральні цілі в моделі економічної політики у моделі Яна Тінбергена? Наведіть приклади таких цілей. Скільки і які елементи пропонував використовувати у цільовій функції вчений? Чим можна пояснити скорочення одночасно сформульованих цілей економічної політики з плином часу?

6.7. У чому проявляються основні розбіжності між кейнсіанською і монетарною теоріями щодо державного регулювання економіки?

6.8. Розкрийте і порівняйте концептуальні підходи Ентоні Даунса та Кеннета Ерроу в межах теорії суспільного вибору. Чи можна на підставі зроблених вченими висновків заперечувати чи відкидати необхідність державного втручання в економічні процеси?

Теми рефератів

1. Порівняльний аналіз неокласичної та інституційної теорії держави.
2. Державний сектор економіки у дослідженнях Джозефа Стігліца.
3. Роль політичних інституцій у формуванні ринкового інституційного середовища.
4. Економіка добробуту: ефективність проти рівності.
5. Економічне обґрунтування існування уряду.

Тема 7. Модель «IS-LM». Монетарна та фіскальна політика держави

1. Модель макроекономічної рівноваги «IS-LM» як теоретична основа економічної політики.

2. Рівновага товарного, грошового та зовнішнього ринків (модель Манделла

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/Б/ОК15 -2023
	Екземпляр № 1	Арк. __ / 26

– Флемінга).

3. Теоретичні основи, мета та особливості застосування інструментів грошово-кредитної політики.

4. Монетарна політика центрального банку. Мультиплікатор грошової бази. Мультиплікатор процентної ставки.

5. Передавальний механізм та ефективність монетарної політики.

6. Теоретичні основи, мета та інструменти фіскальної політики. Мультиплікатор податків. Мультиплікатор державних видатків.

7. Податкова система. Крива Лафера. Дискреційна та недискреційна фіскальна політика.

8. Теоретичні основи та мета стабілізаційної політики.

Література

Основна:

1. Макроекономіка: базовий курс [Електронний ресурс]: навч. посіб. / [проф. І.Й. Малий, проф. І.Ф.Радіонова, доц. Т.Ф.Куценко, доц. Н.Ф. Федірко та ін.] – К.: КНЕУ, 2016. – С. 149-197.

2. *Макаренко М.І.* Макроекономіка: підручник / М.І. Макаренко, Т.О. Семененко, Ю.М. Петрушенко. – 2-е вид., переробл., – Суми: Сумський державний університет, 2021. – С. 236-279.

3. *Козакова О.М.* Макроекономіка: підручник / О.М. козакова, Е.М. Забарна. – Херсон: Олді-плюс, 2018. – С. 149-164.

Додаткова:

1. *Базилевич В. Д., Базилевич К. С., Баластрик Л. О.* Макроекономіка: Підручник / За ред. В. Д. Базилевича. – К.: Знання, 2007. – С.541-595; С.596-644; С. 645-677.

2. *Панчишин С.* Макроекономіка: Навч. посібник. Вид. 2-ге, стереотипне – К., Либідь, 2002. – С. 280–290; 366-401; С. 402-434; С. 476-515.

3. *Родіонова І. Ф.* Макроекономіка та економічна політика: Підручник. – К.: Таксон, 1996. – С. 40-66; С. 139-192.

4. *Савченко А. Г.* Макроекономіка: Підручник. – К.: КНЕУ, 2005. – С. 291-417.

5. *Дорнбуш Рудігер, Фішер Стенлі* Макроекономіка / пер. з англ. В. Мусієнко, та В. Овсієнко. – К.: Основи, 1996. – С.153-176; 417-456; 571-612; 653-690.

6. *Панчишин С.* Макроекономіка: Тести і задачі. – К.: Либідь, 2002. –

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/Б/ОК15 -2023
	Екземпляр № 1	Арк. __ / 27

C.113-123; 124-134;147-157.

Завдання для самостійної роботи

7.1. Яким чином норма відсотку впливає на рівень запланованих інвестицій? Який зміст ми вкладаємо у вираз «за інших рівних умов», коли будуємо графіки запланованих інвестицій та кривої IS?

7.2. Чому рівновага на рику грошей враховує наявність вищої норми відсотка за більш високого рівня національного доходу? Які передбачено «інші рівні умови» при побудові графіку кривої LM?

7.3. У чому полягає вплив фіскальної політики протягом тривалого проміжку часу на реальний обсяг виробництва та його структуру, а також на рівень цін і норму проценту в моделі «IS–LM» з гнучкими цінами?

7.4. Наведіть приклади тактичних, проміжних і кінцевих цілей грошово-кредитної політики?

7.5. В межах моделі «IS–LM» з гнучкими цінами за інших рівних умов продемонструйте яким є вплив зростання дефіциту державного бюджету на короткострокових та довготривалих часових проміжках на: а) реальний обсяг виробництва; б) рівень цін; в) норму відсотка; г) темпи зростання природного рівня обсягу виробництва; д)структуру випуску національного продукту?

7.6. Наведіть перелік засобів, які обмежують зростання цін. Для яких ще цілей, крім запобігання інфляції, можливо використовувати скорочення пропозиції грошей? Від яких причин може залежати вибір інструментів грошово-кредитної політики?

7.7. Чому виникає суперечність між політикою високих соціальних гарантій і політикою на зростання ефективності національної економіки? Поясніть і обґрунтуйте причини такої суперечності між цілями економічної політики.

7.8. Розкрийте дію передаточного механізму грошової політики. Дотримання яких умов потрібно для його ефективного функціонування?

7.9. Чи засвідчує скорочення пропозиції грошей вилучення готівки з обігу та розміщення їх у банківській сфері? Якої інформації не вистачає щоб ствердно відповісти на дане запитання?

7.10. Які причини можуть спонукати банки до зберігання надлишкових резервів, не використовуючи їх для отримання доходів?

7.11. До загальних державних видатків зараховують як державну закупівлю товарів в і послуг, так і трансфертні платежі. Чому так важливо для обрання інструментів фіскальної політики проводити відмінності між державними закупівлею та трансфертами?

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/Б/ОК15 -2023
	Екземпляр № 1	Арк. __ / 28

7.12. З перерахованих нижче індикаторів назвіть такий, який найкраще відповідає критерію ефективності фіскальної політики:

- а) рівень інфляційного впливу вбудованих стабілізаторів в економіці з повною зайнятістю ресурсів;
- б) розмір фактичного дефіциту при повній зайнятості ресурсів;
- в) рівень фактичного дефіциту (профіциту) державного бюджету;
- г) рівень особистого податку з фізичних осіб.

Відповідь аргументуйте.

Теми рефератів

1. Проблеми економічної політики в перехідних економіках.
2. Стимулююча грошово-кредитна політика при зміні рівня цін.
3. Кейнсіанська та монетаристська інтерпретації моделі «IS–LM»
4. Ефективність фіскальної політики з поглядів кейнсіанства і монетаризму.
5. Концепція змішаної економіки: проблеми і переваги.

Тема 8. Економічне зростання

1. Економічне зростання та його фактори. Крива виробничих можливостей.
2. Загальна характеристика виробничої функції Кобба-Дугласа.
3. Неокейнсіанські теорії економічного зростання у довготривалому періоді Євсея Домара та Роя Харрода.
4. Неокласична модель економічного зростання Роберта Солоу.
5. Народонаселення та економічне зростання.

Література

Основна:

1. Макроекономіка: базовий курс [Електронний ресурс]: навч. посіб. / [проф. І.Й. Малий, проф. І.Ф.Радіонова, доц. Т.Ф.Куценко, доц. Н.Ф. Федірко та ін.] – К.: КНЕУ, 2016. – С. 198-232.
2. *Макаренко М.І.* Макроекономіка: підручник / М.І. Макаренко, Т.О. Семененко, Ю.М. Петрушенко. – 2-е вид., переробл., – Суми: Сумський державний університет, 2021. – С. 270-294.
3. *Козакова О.М.* Макроекономіка: підручник / О.М. козакова, Е.М. Забарна. – Херсон: Олді-плюс, 2018. – С. 204-218; 265-283.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/Б/ОК15 -2023
	Екземпляр № 1	Арк __ / 29

Додаткова:

1. *Базилевич В. Д., Базилевич К. С., Баластрик Л. О.* Макроекономіка: Підручник / За ред. В. Д. Базилевича. – К.: Знання, 2007. – С.463-496.
2. *Панчишин С.* Макроекономіка: Навч. посібник. Вид. 2-ге, стереотипне – К., Либідь, 2002. – С. 141-181.
3. *Родіонова І. Ф.* Макроекономіка та економічна політика: Підручник. – К.: Таксон, 1996. – С. 193-232.
4. *Савченко А. Г.* Макроекономіка: Підручник. – К.: КНЕУ, 2005. – С. 239-257.
5. *Гронтовська Г. Е., Косік А. Ф.* Макроекономіка. Навч. посібник – К.: Центр учбової літератури, 2010. – С. 323-354.
6. *Дорнбуш Рудігер, Фішер Стенлі* Макроекономіка / пер. з англ. В. Мусієнко, та В. Овсієнко. – К.: Основи, 1996. – С.691-727.
7. *Панчишин С.* Макроекономіка: Тести і задачі. – К.: Либідь, 2002. – С.50-59.

Завдання для самостійної роботи

8.1. За допомогою яких інструментів економічної політики держава може впливати на норму заощаджень, яка є одним з визначальних параметрів економічного зростання? Чи можливо за допомогою такої політики забезпечити рівень інвестицій, який би дорівнював рівню заощаджень?

8.2. Поясніть відмінність між категоріями: «економічний розвиток» і «економічне зростання»?

8.3. Якщо дві держави мають однакові економічні параметри розвитку: норми заощадження, темпи приросту населення, темпи зростання технологічного прогресу, але мають відмінності щодо рівня кваліфікації робочої сили, то чи будуть у них, згідно моделі Р. Солоу, відмінними темпи зростання ВВП та темпи зростання доходу на душу населення? Відповідь обґрунтуйте.

8.4. Наведіть аргументи щодо необхідності рівності між заощадженнями і запланованими інвестиціями в моделях економічного зростання? Які чинники можуть перешкоджати переходу заощаджень в інвестиції?

8.5. У чому полягає відмінність між «гарантованим», «фактичним» та «природним» темпами економічного зростання в моделі Р. Харрода? Яке співвідношення між названими темпами властиве буму, яке – депресії, а яке – ідеальному стану економіки?

8.6. Чи впливають на темпи економічного зростання у довгостроковій

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/Б/ОК15 -2023
	Екземпляр № 1	Арк. __ / 30

перспективі:

- а) освітні програми і програми науково-технічних досліджень;
- б) фіскальна політика;
- в) програми контролю за приростом населення;
- г) політика регулювання ринку праці;
- д) монетарна політика?

Відповідь аргументуйте.

8.7. Як відсутність науково-технічного прогресу з часом впливає на показник ВВП на душу населення і на весь ВВП?

8.8. Розкрийте вплив норми заощаджень на рівень ВВП та на темпи приросту ВВП на душу населення у довгостроковому періоді.

8.9. Чи вірним є таке твердження: «Чим нижчий рівень доходу, тим вищі темпи приросту ВВП»?

Теми рефератів:

1. Місце технічного прогресу в ендогенних моделях економічного зростання.
2. Інституційні аспекти економічного зростання.
3. Державна політика стимуляції економічного зростання.
4. «Золоте правило нагромадження» Е. Фелпса.
5. Економічне зростання в концепції Елвіна Гансена.
6. Система індикаторів економічного зростання.
7. Інноваційна теорія зростання Йозефа Шумпетера.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/Б/ОК15 -2023
	Екземпляр № 1	Арк. __ / 31

ЗАДАЧІ З КУРСУ «МАКРОЕКОНОМІКА»

Задачі до курсу підібрані таким чином, щоб закріпити вивчений матеріал. Зауважимо, що *перша цифра номера задачі відповідає номеру теми* програми курсу.

Тема 2

2.1. Добробут населення гіпотетичної країни Альфа в основному забезпечується за рахунок великої кількості самостійних фермерських господарств, які працюють без залучення найманої праці. Переробляти та реалізовувати сільськогосподарську продукцію фермерам допомагає великий агрохолдинг «Кандьор», що має річний дохід 15 млн. ауриків (національна грошова одиниця Альфи), а забезпечує фермерські господарства машинами та устаткуванням потужна машинобудівна компанія «Engrenages».

Компанія «Engrenages» виготовила за рік 1000 легкових автомобілів, які реалізувала за ціною 6000 ауриків і 100 тракторів за ціною 8000 ауриків. Усі трактори були придбані агрохолдингом «Кандьор». Частину автомобілів «Engrenages» експортувала, а 750 шт. придбало населення Альфи, 50 шт. – уряд.

Агрохолдинг «Кандьор» протягом поточного року придбав сільськогосподарської сировини у фермерських господарств на суму 6 млн. ауриків, витративши на оплату факторів 4,2 млн. ауриків, з них: на заробітну плату – 3,0 млн., процент – 0,2 млн., ренту – 1,0 млн.

Витрати на оплату факторів виробництва у компанії «Engrenages» становили 4,1 млн. ауриків, з них: на заробітну плату – 3,8 млн., процент – 0,1 млн., ренту – 0,2 млн.

Витрати фермерів протягом року склали 4,2 млн. ауриків, у тому числі: на сплату процентів – 1,5, ренти – 2,7.

Альфа протягом року імпортувала 2000 комп'ютерів, за ціною 2000 ауриків кожен, Урядові установи та агрохолдинг «Кандьор» придбали по 100 комп'ютерів, решту придбало населення.

Відрахування на споживання капіталу в машинобудівній компанії «Engrenages» становили 0,6 млн. ауриків, у агрохолдингу «Кандьор» – 1,7 млн. ауриків. Фермерські господарства амортизаційних відрахувань не здійснювали.

Розрахувати ВВП країни Альфа за доходами та видатками, беручи до уваги, що в ній відсутні непрямі податки.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/Б/ОК15 -2023
	Екземпляр № 1	Арк. __ / 32

2.2. Враховуючи нижче наведені дані рахунків національного доходу гіпотетичної країни Бети, визначте:

Дані рахунків	Обсяг, млрд. бант
ВНП	4800
Валові інвестиції	800
Чисті інвестиції	300
Споживчі видатки	3000
Урядові закупівлі товарів та послуг	960
Надлишок державного бюджету	30

а) ЧНП; б) чистий експорт; в) урядові податки, трансферті платежі; г) доход в особистому розпорядженні; д) приватні заощадження.

2.3. Використовуючи перелік компонентів національного доходу держави Оранії у даному році, розрахуйте ВВП за видатками та за доходами. Отримані результати мають бути тотожними. Розрахуйте також ЧВП, національний доход, особистий доход, дохід в особистому розпорядженні (безподатковий доход) та обсяг особистих заощаджень.

Компонент ВВП	Обсяг, млрд. грант
Споживчі видатки	250
Орендна плата	13
Пенсія за віком	3
Амортизація устаткування	14
Платежі приватного бізнесу за процентами	14
Доход від власності	31
Непрямі податки на бізнес	18
Заробітна плата найманих працівників	226
Нерозподілений прибуток корпорацій	21
Прибуток корпорацій	56
Податки на прибуток корпорацій	19
Державна закупівля товарів і послуг	72
Трансферні платежі	12
Амортизація споруд та будівель	13

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/Б/ОК15 -2023
	Екземпляр № 1	Арк. __ / 33

Внески на соціальне страхування	20
Виплати з безробіття	4
Імпорт	8
Доход від продажу акцій	14
Дивіденди	16
Чисті приватні внутрішні інвестиції	33
Податки з доходу	26
Доходи від прямого оподаткування	77
Експорт	11

2.4. У гіпотетичній економіці держави Оранії у 2002 році було тільки три види товарів: телевізори, куртки, печиво, які виготовлялися у кількості – 4, 1, 3 відповідно. Ціни на ці товари були такі: телевізор – 3 гранти, куртка – 12 грантів, печиво – 5 грантів. Уявимо, що у 2016 році ціни згаданих товарів були такими: телевізор – 5 грантів, куртка – 10 грантів, а печиво – 10 грантів. Розрахуйте індекс цін ВВП для 2002 року, використовуючи 2016 рік як базовий. На скільки відсотків збільшився рівень цін за період 2002–2016 рр.?

2.5. Структура економіки гіпотетичної держави дозволяє виготовляти тільки три види товарів. Оберіть 2000 р. як базовий і розрахуйте для 2015 р. обсяги реального і номінального ВВП, а також дефлятор ВВП, індекс споживчих цін (ІСЦ).

2.6. Проведіть відповідні розрахунки щодо динаміки ВВП та заповніть нижченаведену таблицю:

Рік	Номінальний ВВП	Реальний ВВП	Дефлятор ВВП
2010	7920	7200	?
2013	?	7600	1,15
2016	9600	?	1,2

2.7. В уявній економіці наявні три товарні позиції для обрахунку ІСЦ: харчі, житло, розваги. У 2002 році (візьмемо його за базовий) домогосподарство споживало таку кількість товарів за цінами, що склалися протягом року:

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/Б/ОК15 -2023
	Екземпляр № 1	Арк. __ / 34

Товарні позиції	Кількість	Ціна (грн. за од.)	Видатки (грн.)
Харчі	8	30	240
Житло	4	20	80
Розваги	6	10	60
Всього			380

Розрахуйте ІСЦ у 2016 році на основі запропонованого у таблиці кошика споживчих товарів, коли ціни за розрахунковий рік склалися такі: харчі – 50 грн. за одиницю, житло – 35 грн. за одиницю, розваги – 15 грн. за одиницю.

2.8. Використовуючи показники рівня зайнятості в Україні, що наведені у таблиці, розрахуйте офіційний рівень безробіття для кожного з років:

Показник, млн. чол.	2010	2014*	2016*
Населення	45778,5	42928,9	42584,5
Економічно активне населення	20220,7	19035,2	17303,6
Кількість безробітних	1784,2	1847,1	1677,5

* без урахування окупованих територій (Криму, Севастополя, частини Донбасу)

Якщо вважати, що природна норма безробіття становить 6%, то яким є циклічне безробіття у 2010, 2014, 2016 рр.?

Тема 3

3.1. У гіпотетичній економіці держави Оранії у 2012 році потенційний ВВП склав 4000, а криву AD описує рівняння $Y = 4200 - 2P$. У 2013 році потенційний ВВП зріс на 2% , а рівняння сукупного попиту набуло вигляду $Y = 4280 - 2P$. На скільки відсотків за цей період змінився рівноважний рівень цін?

3.2. Використайте дані таблиці, що характеризує діяльність економіки країни Альфа, для графічної побудови кривих сукупного попиту і сукупної пропозиції.

Величина попиту на реальний обсяг національного виробництва (млрд. ауриків)	Рівень (індекс) цін	Величина пропозиції на реальний обсяг національного виробництва (млрд. ауриків)
200	300	500
300	250	500
400	200	400
600	150	300
600	150	100

Дайте відповідь на такі запитання:

1) Яким буде рівноважний рівень цін та рівноважний реальний обсяг національного виробництва?

2) Чи співпадає рівноважний реальний обсяг національного виробництва з реальним обсягом національного виробництва за умов повної зайнятості?

3) Чому рівень цін, що дорівнює 250 (150) не є рівноважним для економіки країни?

4) Нехай покупці здатні додатково придбати реального обсягу національного виробництва на 100 млрд. ауриків за даного рівня цін. Які чинники (цінові чи нецінові) можуть впливати на такі зміни у сукупному попиті? Наведіть можливі приклади такого впливу. Якими будуть новий рівноважний рівень цін та рівноважний реальний обсяг національного виробництва? На якому відрізку кривої сукупної пропозиції (класичному, кейнсіанському чи проміжному) змінилася рівновага?

3.3. Нехай економіка перебуває у стані тривалої рівноваги, яку описують: вертикальна крива AS довгострокової сукупної пропозиції на рівні $Y=3000$, горизонтальна крива AS короткострокової сукупної пропозиції на рівні $P=1,0$; крива AD, що задана рівнянням $Y=4,0 M/P$, де $M=600$.

Зовнішні чинники негативно вплинули на зростання цін, вони зросли до рівня 2,0, а потенційний рівень випуску скоротився до рівня $Y=2000$.

Визначте:

а) Нові рівноважні значення Y та P в короткостроковому та довгостроковому періодах за умови, що центральний банк не втручається в економіку (крива AD не переміщується);

б) За умови стабілізаційної політики центрального банку, яку додаткову

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/Б/ОК15 -2023
	Екземпляр № 1	Арк. __ / 36

кількість грошей він має випустити в обіг, щоб рівновага у короткостроковому періоді в економіці встановилася на рівні випуску $Y=3000$?

3.4. У гіпотетичній економіці країни Бета наявна така залежність між реальним обсягом національного виробництва та обсягом ресурсів, потрібних для його виробництва (див. табл.):

Обсяг ресурсів, од.	Реальний обсяг національного виробництва, од.
50	130
35	100
25	65

- Який рівень продуктивності у цій економіці?
- Які витрати виробництва на одиницю продукції, коли ціна одиниці ресурсу становить 2 грн.?
- Нехай ціна ресурсу збільшилася з 2 до 4 грн. без зміни продуктивності. Якими тоді будуть нові витрати на одиницю продукції? У якому напрямі зміститься крива сукупної пропозиції через підвищення ціни ресурсу на дві гривні? Як ці зміни вплинуть на рівень цін і реальний обсяг виробництва?

3.5. Нехай економіка перебуває у стані тривалої рівноваги, яку описують: вертикальна крива AS довгострокової сукупної пропозиції на рівні $Y=2000$, горизонтальна крива AS короткострокової сукупної пропозиції на рівні $P=1,0$; крива AD задана рівнянням $Y=2,0 M/P$, де $M=1000$.

Зовнішні чинники змістили криву короткострокової сукупної пропозиції до рівня $P=1,25$.

- Розрахуйте координати точки короткотермінової рівноваги в економіці після цінового збурення.
- На скільки має збільшити пропозицію грошей Центральний банк, щоб відновити попередній рівень випуску в економіці?

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/Б/ОК15 -2023
	Екземпляр № 1	Арк. __ / 37

Тема 4

4.1. Функцію споживання у моделі «кейнсіанський хрест» описує таке рівняння: $C = 200 + 0,4 (Y - T)$. Заплановані інвестиції $I = 150$, державні видатки $G = 80$, податки $T = 60$.

Яке рівняння описує криву сукупного попиту (AD)?

Розрахуйте:

а) рівень рівноважного доходу ($AD = Y$);

б) зміну у рівноважному доході (випуску) за умови зростання податків на 33%.

4.2. Нехай ми маємо у розпорядженні такі параметри національної економіки:

$$Y = C + I$$

$$C = 100 + 0,7 Y$$

$$I = 20$$

Розрахуйте:

а) рівноважний рівень доходу;

б) рівноважний рівень заощаджень та споживання;

в) Яким буде незапланований приріст запасів продукції, коли обсяги випуску будуть дорівнювати 500?

г) Коли автономні інвестиції зростуть у 2 рази, то якого значення набуде рівноважний обсяг випуску? Розрахуйте значення мультиплікатора автономних видатків. Проілюструйте графічно зміни рівня рівноваги.

4.3. Параметри економіки характеризують такі дані:

$$Y = C + I + G + X_n$$

$$C = 400 + 0,6 Y_d$$

$$I = 250 + 0,2 Y$$

$$X_n = 150 - 0,04 Y$$

$$G = 200$$

$$t = 0,1$$

Розрахуйте:

а) рівноважний рівень доходу;

б) мультиплікатор автономних видатків.

4.4. Розрахуйте рівноважний рівень доходу і величину мультиплікатора

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/Б/ОК15 -2023
	Екземпляр № 1	Арк. __ / 38

автономних видатків, коли економіка має такі параметри:

$$Y = C + I + G + X_n$$

$$C = 400 + 0,9Y_d$$

$$I = 200 + 0,25Y$$

$$G = 200$$

$$X_n = 150 - 0,1Y$$

$$t = 0,2$$

4.5. Функцію запланованих видатків у моделі «кейнсіанський хрест» описує рівняння $AD = 310 + 0,5Y$, а фактичний випуск $Y = 600$. До яких дій за даних обставин будуть вдаватися підприємства: скорочувати чи збільшувати запаси товарів? Яким чином така ситуація вплине на загальний випуск? Зауважте, що в основу моделі «кейнсіанський хрест» покладено відмінності між фактичними та запланованими видатками.

Тема 5

5.1. Населення держави Оранії нараховує 8,5 млн. чол. З них: діти до 16 років – 1,5 млн. чол.; особи, що перебувають у спец. закладах – 45 тис. чол.; задіяних неповний робочий день – 200 тис. чол. До праці у державі задіяно – 3,6 млн. чол., а вибули із складу робочої сили – 2,1 млн. чол. Номінальний обсяг ВВП у Оранії – 600 млрд. лудорів, природний рівень безробіття 4%, з нього фрикційне – 1%.

Визначити:

- рівень безробіття;
- рівень циклічного безробіття;
- кількість фрикційно-безробітних;
- потенційний рівень ВВП;
- втрати ВВП.

5.2. Населення держави U : 246,120 млн. чол. Особи, що не досягли 16 років та особи у спеціальних закладах разом – 65,215 млн. чол.; особи, що вибули із складу робочої сили – 58,950 млн. чол.

Розрахуйте:

- кількість робочої сили;
  - рівень безробіття;
- коли відомо, що працюючими в державі є 112,725 млн. чол.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/Б/ОК15 -2023
	Екземпляр № 1	Арк __ / 39

5.3. Використовуючи наведені в таблиці дані, розрахуйте та занесіть до неї відхилення фактичного ВВП від потенційного (за роками), коли відомо, що безробіття у 2017 році було на природному рівні, а коефіцієнт Оукена дорівнює 2,5.

Рік	Рівень безробіття (%)	Відхилення фактичного ВВП від потенційного (%)
2015	4,7	?
2016	5,0	?
2017	6,0	?
2018	6,5	?
2019	7,0	?

Визначте:

а) рівень потенційного ВВП у 2019 році, коли відомо, що у 2017 році величина фактичного рівня ВВП дорівнював 500 млрд. грн.;

б) рівень фактичного ВВП у 2016 і 2015 рр. за умови, що у 2017 році рівень ВВП дорівнював 750 млрд. грн. За даних умов також розрахуйте рівень потенційного ВВП у 2018 році.

5.4. Частка робочої сили в державі UA дорівнює 60%. Один зайнятий створює за рік продукції на 25 тис. грн. Фактичний ВВП країни становить 650 млн. грн. Природна норма безробіття – 3%, визначте рівень безробіття і ВВП-розрив, коли відомо що населення держави UA становить 45 млн. чол.

5.5. Розрахуйте потенційний ВВП держави, коли в поточному році фактичний ВВП становив 2,5 трлн. грн., а коефіцієнт Оукена дорівнював 2,5%. Коли відомо, що природний рівень безробіття у державі дорівнює 4,5%, а фактичний 8%.

5.6. Нехай криву Філіпса описує рівняння:

$$g_w = g_w - 1 - \varepsilon(u - u^*),$$

де u – рівень безробіття; u^* – природний рівень безробіття; ε – чутливість реагування заробітної плати (інфляції) до змін рівня безробіття.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/Б/ОК15 -2023
	Екземпляр № 1	Арк. __ / 40

Для економіки Оранії рівняння Філіпса набуде такого вигляду:

$$g_w = g_w - 1 - 0,5(u - u^*)$$

Визначте, як змінювалася інфляція за роками, коли в перший рік вона складала 15%, а природний рівень безробіття – 7% та використовуючи наявну в таблиці інформацію, заповніть вільні клітини:

Рік	Рівень фактичного безробіття (%)	Циклічне безробіття (%)	Темпи інфляції (%)
2017	9,0	?	15,0
2018	11,0	?	?
2019	14,0	?	?

Яким буде залежність між інфляцією і безробіттям у короткостроковому та довгостроковому періодах?

5.7. В 2016 році безробіття становить 7%, а в наступному 2017 році його прагнуть знизити до 5%. Очікування є адаптивними, $\pi_e = \pi - 1$, а інфляція у минулому періоді була 7%. Враховуючи, що $\beta = 0,5$,

а) порівняйте, якою буде інфляція від зниження безробіття до 5% за один рік з ситуацією, коли безробіття зменшать до 5% за три роки;

б) покажіть графічно траєкторію зростання ВВП для зазначених двох випадків.

Для розв'язку завдання, скористайтесь законом Оукена і рівнянням кривої Філіпса з урахуванням очікувань (сподівань), яке більше враховує рівень безробіття, а не ВВП:

$$\pi = \pi_e - \varepsilon(u - u^*) - \beta(u - u - 1),$$

де π – темпи інфляції, π_e – тенденція інфляції, або сподівані темпи інфляції; u – рівень безробіття; u^* – природний рівень безробіття; коефіцієнт β показує як зміни рівня безробіття ($u - u - 1$) позначаються на інфляції.

5.8. Криву Філіпса описує рівняння:

$$\pi_e = \pi - 1 - 0,75(u - 0,075)$$

Розрахуйте:

а) яким має бути циклічне безробіття в поточному році, щоб рівень інфляції знизився у порівнянні з попереднім роком на 7,5%;

б) якщо у відповідності до закону Оукена відхилення безробіття від

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/Б/ОК15 -2023
	Екземпляр № 1	Арк. __ / 41

природного рівня на 1% відповідає зміні ВВП на 2%, то яким буде коефіцієнт втрат від боротьби з інфляцією?

Тема 7

7.1. У закритій економіці гранична схильність до споживання дорівнює 0,85, а автономне споживання (C_0) дорівнює 500. Функція інвестицій $I = 1000 - 10r$; а функція податків $T = 40 + 0,2Y$. Державна закупівля товарів і послуг – 1200. Реальний попит на гроші $(\frac{M}{P})^d = 0,1Y - 20r$, а номінальна пропозиція грошей – 2500. Рівень цін – 4.

Визначити:

- рівняння кривої IS;
- рівняння кривої LM;
- чому дорівнює ефективна ставка відсотку?
- чому дорівнює ефективний рівень доходу?

Уявимо, що державна закупівля товарів і послуг зросла на 74.

Розрахуйте:

- нове рівняння кривої IS;
- нову ефективну ставку відсотку;
- новий ефективний рівень доходу;
- мультиплікатор автономних видатків.

7.2. У закритій економіці реальний попит на гроші $(\frac{M}{P})^d = 0,2Y - 10r$, а номінальна пропозиція грошей – 4000. Гранична схильність до споживання дорівнює 0,8; а автономне споживання (C_0) дорівнює 600. Державна закупівля товарів і послуг – 1200. Функція податків $T = 40 + 0,15Y$. Функція інвестицій $I = 1500 - 12r$. Рівень цін – 2.

Визначити:

- чому дорівнює ефективна ставка відсотку?
- чому дорівнює ефективний рівень доходу?
- рівняння кривої IS;
- рівняння кривої LM.

Нехай державна закупівля товарів і послуг зросла на 28. Що потрібно знати, щоб розрахувати а) ефект витіснення; б) зміну пропозиції грошей для його нейтралізації?

7.3. У закритій економіці державна закупівля товарів і послуг – 1801. Функція податків $T = 10 + 0,375Y$. Функція інвестицій $I = 1200 - 20r$. Гранична

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/Б/ОК15 -2023
	Екземпляр № 1	Арк. __ / 42

схильність до споживання дорівнює 0,6; а автономне споживання (C_0) дорівнює 700. Реальний попит на гроші $(\frac{M}{P})^d = 0,2Y - 30r$, а номінальна пропозиція грошей – 1200. Рівень цін – 2.

Визначити:

- рівняння кривої IS;
- рівняння кривої LM;
- чому дорівнює ефективна ставка відсотку?
- чому дорівнює ефективний рівень доходу?

Якщо державна закупівля товарів і послуг зросте на 91, то яким буде а) мультиплікатор автономних видатків; б) нове рівняння кривої IS?

7.4. Економіку держави UA описують такі параметри:

Споживання: $C = 10 + 0,7(Y - T + F)$; інвестиції: $I = 60$; податки: $T = 35$; трансферти: $F = 10$; державні видатки $G = 30$.

Розрахуйте рівноважний рівень доходу. Як зміняться макроекономічні параметри за таких дій уряду:

I. Збільшення податків на 10 (за рівня державних видатків $G = 30$):

- як зміниться рівноважний рівень доходу?
- як це вплине на криву запланованих видатків?
- розрахуйте величину мультиплікатора податків;
- яким чином це вплине на сальдо державного бюджету?

II. Щоб стимулювати економіку уряд збільшує державні видатки до 50:

- розрахуйте величину мультиплікатора державних видатків;
- як зміниться рівноважний рівень доходу?
- як це вплине на криву запланованих видатків?
- яким чином це вплине на сальдо державного бюджету?

III. Уряд одночасно збільшує державні видатки до 40, а податки з 35 до 40 (за рівня державних видатків $G = 30$):

- що відбудеться з кривою запланованих видатків?
- яким чином проявить себе ефект мультиплікатора?
- як зміниться рівноважний рівень доходу?
- яким чином це вплине на сальдо державного бюджету?

7.5. Економіку держави UA описують такі параметри:

Реальний обсяг ВВП дорівнює 2200, а потенційний – 2600. Державна закупівля товарів і послуг – 500. Функція трансфертів має вигляд: $F = 0,2Y$, а функція податків – $T = 0,4Y$. Борг державного бюджету $D = 1000$ за ставки відсотку $r = 10\%$. Рівень цін – 1. Дайте відповідь на запитання:

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/Б/ОК15 -2023
	Екземпляр № 1	Арк. __ / 43

- а) позитивним чи негативним є сальдо державного бюджету?
- б) Яким є величина структурного дефіциту бюджету?
- в) Яким є величина структурного дефіциту бюджету?

7.6. Відбулися такі зміни в грошово-кредитній політиці: коефіцієнт депонування (cr) збільшився, а норма резервування та грошова база залишилися без змін. З'ясуйте як ці зміни вплинуть на мультиплікатор грошей та яких змін при цьому зазнає пропозиція грошей.

7.7. Обов'язкова норма резервування (rr) дорівнює 0,25, а обсяг депозитів у два рази перевищує обсяг готівки. Розрахуйте мультиплікатор грошей з урахуванням готівки.

7.8. Яким буде загальний приріст грошової маси в державі Альфа, коли обов'язкова норма резервування (rr) дорівнює 10%, а початкове збільшення депозитів дорівнює 0,2 млрд. ауриків?

7.9. Пропозицію грошей в економіці визначає формула $M^s = 700 + 10i$. Попит на гроші для угод визначає формула $M_1^d = 0,5Y$, а на фінансові активи $M_2^d = 500 - 5i$. Розрахуйте:

- а) рівноважну процентну ставку в економіці, коли ВВП дорівнює 1000 од.;
- б) рівень ВВП в економіці, за незмінної ставки відсотку, при збільшенні грошової маси на 100 од.

7.10. Економіка держави U перебуває у стані довготривалої рівноваги, який визначає рівень ставки відсотку – 5 та потенційний ВВП – 8000 ауриків. Швидкість обігу ауриків – 10 оборотів за рік. Рівень цін – 1. Спекулятивний попит на гроші визначає формула: $M^d = 300 - 40i$.

Як зміниться рівень цін в економіці, коли за незмінної ставки відсотку національний банк здійснить додаткову емісію 200 ауриків?

Тема 8

8.1. У закритій економіці гранична схильність до заощадження дорівнює 0,2, а норма амортизації дорівнює 0,05. Макроекономічна виробнича функція: $y = 2k^{0,5}$, де y – випуск на душу населення, а k – капіталоозброєність на найманого працівника. Визначити: а) стійкий рівень капіталоозброєності за

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/Б/ОК15 -2023
	Екземпляр № 1	Арк. __ / 44

«золотим правилом»; б) якою має бути гранична схильність до заощаджень, щоб досягти такого рівня капіталоозброєності?

8.2. У економіці держави Альфа гранична схильність до заощадження дорівнює 0,25, а норма амортизації дорівнює 0,2. Виробнича функція $y = 4k^{0,4}$, де y – випуск на душу населення, а k – капіталоозброєність на найманого працівника. Визначити: а) стійкий рівень капіталоозброєності за «золотим правилом»; б) якою має бути гранична схильність до заощаджень, щоб досягти такого рівня капіталоозброєності?

8.3. Частка споживання у національному доході держави F складає 80%. Капіталомісткість дорівнює 5. Розрахуйте темп зростання інвестицій, що необхідні для збалансованого зростання економіки, використовуючи формулу рівноважного економічного зростання Є. Домара.

8.4. Економіку держави UA описують такі параметри: гранична схильність до споживання складає 15%, а коефіцієнт k (частка приросту капіталу у прирості продукту) змінився з 3,1 до 3,5. Яким чином це вплине на економічне зростання у відповідності до моделі Харрода–Домара?

8.5. Економіку держави F описують такі параметри: норма заощаджень у національному доході дорівнює 20%, а акселератор дорівнює 2. Рівноважний обсяг національного доходу в період часу t_0 дорівнює 140 млрд. франків. Яким має бути рівноважний темп приросту Y ? Використовуючи модель економічного зростання Р. Харрода, розрахуйте рівноважний обсяг національного доходу та попит на інвестиції в період часу t_1 .

8.6. У економіці держави U функція заощаджень має вигляд $S = 0,11Y$, а заплановані інвестиції фірм складають 220. Якого обсягу виробництва треба досягти, щоб забезпечити рівновагу між заощадженнями та інвестиціями?

8.7. Економіку держави U описує виробнича функція $y = k^{0,5}$. Норма заощаджень дорівнює 0,4, а норма амортизації (норма вибуття) дорівнює 0,1. Яке значення коефіцієнту k (частка приросту капіталу у прирості продукту) забезпечить для економіки, згідно моделі Р. Солоу, стійке становище?

8.8. Виробнича функція держави U має вигляд $y = k^{1/3}$. На основі моделі Р. Солоу розрахуйте стійкий рівень капіталоозброєності, коли відомо, що

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/Б/ОК15 -2023
	Екземпляр № 1	Арк __ / 45

норма заощаджень в економіці дорівнює 0,3, а норма амортизації дорівнює 0,1.

8.9. Виробнича функція держави U має вигляд: $Y = K^{1/2} L^{1/2}$. Норма заощаджень (s) дорівнює 0,2, норма вибуття $d = 5\%$, темп приросту населення дорівнює 2% за рік. Ключовим джерелом економічного зростання, за Р. Солоу, є темп технологічного прогресу (g), який у державі U дорівнює 3%.

Розрахуйте: а) запас капіталу і обсяг випуску в розрахунку на одного зайнятого за стійкого рівня; б) відповідність «золотому правилу» стійкого рівня капіталоозброєності, що відповідає максимальному обсягу споживання; в) рівень норми заощадження у відповідності до «золотого правила».

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Контроль складається з поточного контролю, виконання студентами самостійної роботи, модульного контролю та підсумкового контролю (іспиту).

Поточний контроль з дисципліни «Макроекономіка» базується на оцінці результатів вивчення теоретичних питань семінару, виконанні самостійної роботи та участі в дискусії навколо гіпотетичних завдань з галузі макроекономічної політики. Для з'ясування рівня самостійної підготовки студентів практикуються поточні контрольні та самостійні роботи.

Модульний контроль базується на результатах відвідування студентами лекційних та семінарських занять та відпрацюванні навчального матеріалу (у випадку пропуску занять) і завершується написанням модульної контрольної роботи.

Протягом семестру студент денної форми навчання має виконати **дві модульні контрольні роботи (МКР)**. До кредитної модульної роботи студент допускається у разі позитивних результатів проміжного контролю.

Модульна контрольна робота містить теоретичні питання, а також завдання (тести), що скеровані на виявлення рівня підготовки студента за темами курсу «Макроекономічна політика»

До **іспиту** студент допускається у випадку позитивних оцінок за підсумками модульних контрольних робіт.

Підсумковий контроль здійснюється через визначення загального підсумкового балу за роботу студента протягом навчального семестру, або ж шляхом оцінювання за результатами підсумкового тестування.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/Б/ОК15 -2023
	Екземпляр № 1	Арк. __ / 46

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Макроекономіка: базовий курс [Електронний ресурс]: навч. посіб. / [проф. І.Й. Малий, проф. І.Ф.Радіонова, доц. Т.Ф.Куценко, доц. Н.Ф. Федірко та ін.] – К.: КНЕУ, 2016. – 254 с.
2. *Макаренко М.І.* Макроекономіка: підручник / М.І. Макаренко, Т.О. Семененко, Ю.М. Петрушенко. – 2-е вид., переробл., – Суми: Сумський державний університет, 2021. – 307 с.
3. *Козакова О.М.* Макроекономіка: підручник / О.М. козакова, Е.М. Забарна. – Херсон: Олді-плюс, 2018. – 428 с.
4. Макроекономіка. Мультимедійний навч. посібник / М. С, Бріль, О.М. Кліменко, М.А.Мащенко та ін. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. – 705 с.

Додаткова

1. *Базилевич В. Д., Базилевич К. С., Баластрик Л. О.* Макроекономіка: Підручник / За ред. В. Д. Базилевича. – К.: Знання, 2007. – 703 с.
2. *Панчишин С.* Макроекономіка: Навч. посібник. Вид. 2-ге, стереотипне – К., Либідь, 2002. – 616 с.
3. *Савченко А. Г.* Макроекономіка: Підручник. – К.: КНЕУ, 2005. – 441 с.
4. *Гронтковська Г. Е., Косік А. Ф.* Макроекономіка. Навч. посібник – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 672 с.
5. *Гронтковська Г. Е.* Макроекономіка : Практикум / Г. Е. Гронтковська, А. Ф. Косік. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 400 с.
6. *Дорнбуш Рудігер, Фішер Стенлі* Макроекономіка / пер. з англ. В. Мусієнко, та В. Овсієнко. – К.: Основи, 1996. – 814 с.
7. *Радіонова І. Ф.* Макроекономіка та економічна політика: Підручник. – К.: Таксон, 2006. – 356 с.
8. *Панчишин С.* Макроекономіка: Тести і задачі. – К.: Либідь, 2002. – 216 с.
9. *Жавнерчик О. В.* Державне регулювання економіки та економічна політика: конспект лекцій. Одеса : ОДЕУ, 2019. – 114 с.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/Б/ОК15 -2023
	Екземпляр № 1	Арк. __ / 47

Інформаційні ресурси ІНТЕРНЕТ

Bloomberg Global Innovation Index 2017. URL:
<https://www.bloomberg.com/graphics/2015-innovative-countries/>
 Comparative advantage URL:
http://www.economicsonline.co.uk/Global_economics/Comparative_advantage.html
[Fortune Global 500 List 2017](#). URL:
http://fortune.com/global500/visualizations/?iid=recirc_g500landing-zone1
 Global Connectedness Index. URL:
http://www.dhl.com/en/about_us/logistics_insights/studies_research/global_connectedness_index/global_connectedness_index.html
 Global Flow of Tertiary-Level Students. URL: <http://uis.unesco.org/en/uis-student-flow>
 Globaledge. URL: <https://globaledge.msu.edu/>
 Index of Economic Freedom [Електронний ресурс] – режим доступу:
<http://www.heritage.org/index/visualize>
 Network Readiness Index. URL: <http://reports.weforum.org/global-information-technology-report-2015/network-readiness-index/>
 New protectionism URL:
http://www.economicsonline.co.uk/Global_economics/New_protectionism.html
 OECD. URL: <https://data.oecd.org/>
 Quotas and tariffs URL:
http://www.economicsonline.co.uk/Global_economics/Tariffs_and_quotas.html
 The atlas of economic complexity. URL: <http://atlas.cid.harvard.edu/>,
<http://atlas.media.mit.edu/>
 The Corruption Perceptions Index. URL:
<https://www.transparency.org/research/cpi/overview>
 The Global Enabling Trade Report. URL: <http://reports.weforum.org/global-enabling-trade-report-2016/>
 The Global Innovation Index. URL: <https://www.globalinnovationindex.org/gii-2017-report>
 The Logistics Performance Index. URL: <https://lpi.worldbank.org/>
 The observatory of economic complexity [Електронний ресурс] – режим доступу:
atlas.media.mit.edu/ru/
 The pattern of trade URL:
http://www.economicsonline.co.uk/Global_economics/The_pattern_of_trade.html
 The WTO URL: http://www.economicsonline.co.uk/Global_economics/The_WTO.html
 Trade liberalisation URL:
http://www.economicsonline.co.uk/Global_economics/Trade_liberalisation.html
 Trade openness URL:
http://www.economicsonline.co.uk/Global_economics/Trade_openness.html

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/Б/ОК15 -2023
	Екземпляр № 1	Арк. __ / 48

Trade protectionism URL:

http://www.economicsonline.co.uk/Global_economics/Trade_protectionism.html

Trading Economics. URL: <https://tradingeconomics.com/>

UNCTAD. URL: <http://unctad.org/en/Pages/themes.aspx>

UNdata. URL: <http://data.un.org/Default.aspx>

UNESCO. URL: <http://uis.unesco.org/en/home#slideoutmenu>

UNIDO. URL: <http://www.unido.org>

United Nations. URL: <http://www.un.org/ru/index.html>

Why do countries trade? URL:

http://www.economicsonline.co.uk/Global_economics/Why_do_countries_trade.html

Індекс глобалізації (KOF Globalization Index). URL: <http://globalization.kof.ethz.ch/>

Індекс глобальної конкурентоспроможності. URL: <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2015-2016/>

Індекс легкості ведення бізнесу. URL: <http://www.doingbusiness.org/reports/global-reports/doing-business-2017>

Індекс людського розвитку. URL: <http://hdr.undp.org/en/content/human-development-index-hdi>

Міждержавний статистичний комітет країн СНД [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://www.cisstat.com/>

Рейтинг бюджетної прозорості. URL: <http://survey.internationalbudget.org/#rankings>,
<http://www.internationalbudget.org/opening-budgets/open-budget-initiative/open-budget-survey/open-budget-survey-data-explorer/>

Рейтинг інвестиційної привабливості. URL: <https://www.bdo-ibc.com/index/global-comparison/overall-index/>

Рейтинг недієздатності (вразливості) держави. URL: <http://fundforpeace.org/fsi/>

Світова організація торгівлі (WTO). URL: <https://www.wto.org>

Світовий банк URL: <http://www.worldbank.org/ru/country>

ЦРУ. URL: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/up.html>.

Офіційний портал Верховної ради <http://rada.gov.ua/>

Урядовий портал <https://www.kmu.gov.ua/ua>

Державна служба статистики України <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Організація Об'єднаних Націй ООН <http://www.un.org/ru/documents/index.html>

Всесвітній банк <http://www.worldbank.org/>

Сайт Міжнародної Торгівельної організації <http://www.wto.org/>

Організація Економічного Співробітництва і Розвитку (ОЕСР) <http://www.oecd.org/>

Європейський союз <http://europa.eu/>

Міжнародний валютний фонд <http://www.imf.org>

Міжнародна організація праці <http://www.ilo.org>

Макроекономіка: базовий електронний текст лекцій. [Електронний ресурс] /

Укладачі: проф. Малий І.Й., проф. Радіонова І.Ф., доц. Куценко Т.Ф., доц. Федірко

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.05- 05.02/2/051.00.1/Б/ОК15 -2023
	Екземпляр № 1	Арк. __ / 49

Н.В. та ін. – К.: КНЕУ, 2017 – 200 с. Режим доступу:

http://feu.kneu.edu.ua/ua/depts4/mdu/disciplines_of_bachelor_level_mdu/macroeconomics/